

de invloed van de tv-informatie op de wetstraat

manu ruys

De invasie van de televisie-journalistiek in het politieke milieu heeft daar in niet geringe mate de zeden en de gewoonten aangetast en veranderd. Is het de informatie van het publiek en de kwaliteit van het politieke gebeuren ten goede gekomen ?

De televisie heeft, in de allereerste plaats, de politicus uit de onzichtbaarheid gehaald. Voordien was de mandataris hoofdzakelijk bekend op het plaatselijk vlak, in het arrondissement waar hij zijn kiezers had. Hij vertoonde zich al eens op een congres voor enkele honderden partijgangers en militanten ; hij kreeg soms met wat geluk zijn foto in de krant ; men hoorde een enkele keer zijn stem op de radio. Maar het grote publiek kende de meeste politici niet de visu.

De televisie heeft die verhouding grondig gewijzigd. Zij zorgde voor een direct oogcontact. De kijker ontdekte op het scherm een levende mens, hij zag de rimpels, de tics, de echtheid of de geveinsdheid van de glimlach, de eerlijkheid of de valsheid van de blik. De politicus kreeg een vertrouwd, haast familiair gelaat. Het bezorgde hem een onmiddellijk voordeel : hij kon zich voortaan beter verkopen, hij werd opgenomen in de alles overheersende marketingrage.

Het bracht echter ook mee dat een fotogenieke, tv-genieke figuur het beter ging doen dan zijn minder door de natuur bedeelde concurrent. Geen présence hebben op het scherm werd een hachelijke handicap. Aangezien populariteit een essentiële voorwaarde is om de steile politieke ladder met zwier te beklimmen, is de tv een grote, vaak beslissende rol gaan spelen in het succes van de politicus. Zij maakt en breekt reputaties.

De televisie heeft ook diep ingegrepen in de politieke methodes. De tv-journalist met zijn cameraploeg neemt de politicus, die uit een vergadering komt, meteen vast. De geïnterviewde wordt overstelpt met vragen, krijgt de tijd niet om na te denken over het antwoord, ontsnapt niet aan valstrikken, netelige punten, opdringerige suggesties. Een micro kan nog met de hand worden bedekt, maar wie durft het oog van de camera afschermen ?

Hoezeer de politici soms weerloos overgeleverd zijn aan de televisie, blijkt ook uit debatten op het plateau van de studio, waar politiek wordt bedreven in een broeierige atmosfeer, door nerveuze acteurs die bij voorrang bekommerd zijn om de indruk die zij op de kijker maken. Niemand durft er genuanceerd spreken of eventueel zelfs zwijgen, uit vrees dat het publiek het zou interpreteren als lafheid of halfslachtigheid. Men laat zich in een klimaat van "onthullende" journalistiek verleiden tot en vastpinnen op extreme uitspraken, ondoordachte verklaringen waarvan de archiefbeelden maanden, soms jaren later, opnieuw kunnen worden uitgespeeld in een andere context, voor andere doeleinden.

Politici en regeringsleden beseffen niet meer ten volle, hoe zij zich hebben onderworpen aan de dominantie van de televisie. Hoe vaak laten zij de timing en de agenda van hun vergaderingen niet afhangen van de zenduren ? Gewichtige

besprekingen worden overhaast afgerond, om met het communiqué nog tijdig het journaal te kunnen halen.

Een ander aspect van de tv-journalistiek is, dat zij - liefst schokkende of spectaculaire - momentopnamen weergeeft, maar zelden of nooit voor een serene synthese of een evenwichtige balans zorgt. Het negatieve beeld dat het politieke milieu zo gemakkelijk vertoont, wordt nog aangescherpt door een tv-benadering die in de Wetstraat bij voorkeur het bekvechten zal filmen, de sjagrijnigheid van tegenstanders, het groteske nummertje van de komedianten. De tv brengt te weinig het ernstige werk in beeld, ze heeft geen boodschap aan de rustige besprekingen in de commissies, aan de pogingen om een consensus of een vergelijk te bereiken.

Zij vertekent de werkelijkheid, omdat zij meent het conflictbeeld te moeten opzoeken. Daartoe maakt zij overvloedig gebruik en misbruik van het procédé van het verknippen. Ook de journalist van de schrijvende pers moet uit zijn nota's een keuze maken, maar hij heeft de kans een synthese te brengen van wat gezegd of beslist werd. De tv-journalist moet uit gesprekken van tien minuten, een half uur of langer, de enkele seconden halen die inslaan. Dat komt zelden de objectiviteit ten goede en het is vaak doodgewoon oneerlijk en tendentius. Daarom staan velen, om begrijpelijke redenen, huiverig tegenover het verfilmen van parlementaire debatten. Men vreest dat de tv er niet zal streven naar een overzichtelijke synthese, maar een aaneenschakeling van geroep en slaande zinnen zal brengen. De schrijvende kwaliteitspers beschikt over veel meer ruimte voor informatie, duiding en commentaar dan de tv-nieuwsdienst, die moet werken binnen een strikte tijdslijm, wat in het nadeel uitvalt van de diepgang en de evenwichtigheid van de informatie.

Televisie is verworden tot showbusiness en de politici spelen daarop in. Zij zullen nooit een invitatie voor een praatprogramma afslaan. Zij zullen zich vernederen om in amusementsprogramma's te mogen optreden. Zij zijn clown, als het publiek dat graag heeft. De tv trekt geen zendtijd uit voor politiek-intellectuele debatten. De vlotte jongens profiteren van de tv. De verstandige die iets te vertellen hebben, komen niet aan de bak.

De Wetstraat legt zich bij die toestanden neer. Zij gedraagt zich als een vragende partij die nederig de tv opvrijt, dankbaar is om wat zij krijgt, bevreesd is om de macht en de arrogantie van journalisten die weten dat zij in de vedettenwereld de politici zijn voorbijgestoken.

De krant brengt informatie die men rustig tot zich kan nemen, laten doordringen, overwegen, herlezen, uitknippen. De tv-nieuwsstroom kolkt snel voorbij: wie neemt het journaal of een politiek debat op video op? De grafieken, de statistieken zijn zo vergeten. De tv is voordelig voor de populaire politicus, die er een instrument in ziet voor zijn propaganda. Ze devalueert echter de problematiek van het beleid tot ontspanning.

De kijker meent ten onrechte dat hij eerlijk en volledig wordt ingelicht. Geen medium kan zoals de tv het publiek manipuleren met beeld en geluid: wat is er gemakkelijker dan de Ijzerbedevaart te compromitteren door in het journaal in overdreven mate beelden te vertonen van nazi-jongens en punks?

De tv heeft de politiek dichter bij de burger gebracht, maar niet sympathieker gemaakt. Ze toont hoe media-geil de politici zijn. Ze heeft het prestige van de politiek niet verhoogd. Ze heeft de informatie-waaier verruimd, maar kwalitatief niet

verbeterd. De toenemende commercialisering van de media-sector stemt pessimistisch. De staatsomroep die het niet moet hebben van advertentie-inkomsten en dus niet moet inspelen op de minder fraaie verlangens van het kijkerspubliek, zou voor een kwalitatieve en eerlijke informatie kunnen zorgen, maar dat gebeurt te weinig. Er zijn te veel gevallen bekend van tv-informatie die enkel inspeelt op sensatie, of misbruikt wordt om politieke gedachten te verkopen of partijen te dienen.

Kan het anders? Is er nog hoop op een onafhankelijke omroep, die deontologisch sterk staat en degelijk professioneel werk aflevert, afstandelijk informeert, niet manipuleert en zich evenmin laat manipuleren?